

Rapport från studieresa till Sofia, Bulgarien 2008-09-10 – 2008-09-13

Stockholms Socialjour

Maj-Stina Samuelsson, Maria Larsson och Agneta Engström

Nordvästjournen

Elisabet Larsson och Anette Bäckström

Anledningen till resan är att båda socialjourerna i sitt arbete kommer i kontakt med barn och ungdomar med oklar identitet och som polisen griper för kriminell aktivitet, tiggeri och annat nedbrytande beteende. Ungdomarna vistas i Sverige utan vårdnadshavare och socialjourerna har svårigheter att handlägga dessa ärenden. Det finns anledning att tro att dessa barn/ungdomar utsätts för kriminell trafficking. De kommer i huvudsak från Rumänien och Bulgarien och flera är av romskt ursprung och med hänsyn till att vi hade mest kontakter i Bulgarien valde vi att besöka Sofia.

Syftet med vårt besök var att få en uppfattning om i vilken utsträckning trafficking förekommer inom olika områden och hur man arbetar i hemländerna med frågan. Vårt fokus var vilket omhändertagande dessa barn /ungdomar får vid ett eventuellt återvändande.

Vi besökte under vår vistelse

- * Ministry of labour and social policy
- * State agency for child protection
- * Central commission for prevention of juvenile delinquency at the council of ministers
- * UNICEF
- * IOM, International Organization for Migration
- * Animus association (frivilligorganisation)

Ministry of labour and social policy

Vi fick där en allmän information om landets uppbyggnad. Bulgarien har ca 7,3 miljoner invånare varav huvudstaden Sofia har 1,4 miljoner. Bulgarien är medlem i EU sedan 2007 och medlem i Nato sedan 2004. Bulgarien är indelat i 148 regioner, vilka har det lokala ansvaret bl.a. då det gäller sociala frågor och tjänster. Landet har 300 licensierade socialarbetare. Det finns i dagsläget 12 600 barn/ungdomar som bor på 165 institutioner. 2006 stängde man 20 institutioner och ca 4 500 barn/ungdomar fördes över till ny form av vård som familjehem, dagvård och veckovård.

Det är svårt att få familjer att ta emot barn. De flesta barn på institutioner är romer eller handikappade och dessa barn är det svårt att hitta familjer till. Man söker nu familjer ute på landsbygden, där man tror att det skall gå lättare att hitta familjehem.

Man försöker utveckla arbetet genom att starta familjecenter, som bland annat innebär vecko-placeringar där barnet åker till hemmet över helgen, men även dagcenter. Arbetet inriktas på

individuell behandling. Det finns 9 center i Sofia som arbetar med gatubarn och 9 center som arbetar med mor-barn som lever på gatan. Mobila team söker upp de hemlösa barnen. Det finns ca 210 identifierade gatubarn i Sofia i åldrarna mellan 12-21 år.

Missbruk är mycket vanligt i Bulgarien och ungdomar på institutioner har ofta ett missbruk. Sniffning av framförallt lim och heroinmissbruk är det vanligaste missbruket. Antalet HIV-smittade är stort och många har också utvecklad AIDS.

State of agency for child protection

De barn som skickas ut i övriga Europa räknas som trafficking-offer och ingår oftast i organiserad brottslighet. Länderna som Bulgarien huvudsakligen har kontakt med angående dessa barn är Spanien, Grekland, Tyskland och Österrike. I Österrike finns ett välfungerande kriscenter för traffickingoffer och det har blivit en förebild för uppbyggnaden av kriscenter i Bulgarien.

När barn reser ut ur Bulgarien utan vårdnadshavare ska de ha med sig speciella dokument. Där ska det framgå vem som är vårdnadshavare och att de lämnat sitt medgivande att barnet får resa.

Bulgarien har hittills i år haft 32 fall där barn skickats tillbaka. De möts av socialarbetare på flygplatsen och placeras direkt på ett kriscenter. Där görs en utredning vilken pågår i ca 6 månader, utredningstiden kan vid behov förlängas. Man utreder det specifika barnets behov både akut och på sikt samt utreder skälen till att barnet skickats utomlands, föräldrarnas omsorgsförmåga o.s.v.

I de flesta fallen arbetar man på en återförening med familjen. I de fall där barn/ungdomen återvänder till familjen görs en uppföljning var tredje månad för att se att överenskommelser hålls och att familjen klarar av sin ungdom.

Central commission for prevention of juvenile delinquency at the council of ministers

Ungdomar är straffmyndiga från 14 års ålder. De sociala myndigheterna försöker hitta behandlingsalternativ, så att ungdomen innan 18 årsåldern (myndighetsålder) inte behöver ställas inför rätta. Juristerna är hårda i sina attityder och kommer det till rättegång, kräver de stränga straff.

Man arbetar mycket med föräldraansvar. Det är inte ungdomen som får ett bötesstraff/ersättningsföreläggande utan ungdomens föräldrar. De skall antingen betala in beloppet eller arbeta av det.

Romer

Den officiella siffran är att det finns 328 000 romer i Bulgarien. Den inofficiella siffran är mellan 600 000 och 1 000 000.

Arbetet med att assimilera romerna in i det bulgariska samhället har utvecklats och innebär internationellt, nationellt och individuellt arbete. Under de senaste två åren har motivationsarbete, aktivitetsarbete och försök att hitta anställningar pågått. Hitintills har 1 300 arbetstillfällen erbjudits till romer.

Fokus har också inriktats på de romska kvinnorna. Kvinnorna motiveras både till att få arbete och till att de ska få sina barn till skolan. Det är få barn som har en regelrätt skolgång. Man arbetar med hemspråksundervisning, romani, kulturundervisning och familjeplanering. De flesta romer bor i sydvästra och nordöstra delen av Bulgarien.

Animus association

Skyddat boende för misshandlade kvinnor även traffickingoffer

Det center vi besökte i Sofia arbetar främst med misshandlade kvinnor. Det är det enda center som finns i huvudstaden och det finns 5 platser. Centret öppnades år 2000 och drivs av frivilliga organisationer men har det sista året även fått statliga bidrag.

Totalt finns det i landet 5 centra för misshandlade kvinnor och 2 centra för offer för trafficking för sexuella ändamål. Kvinnorna kommer till centret, dels via centrets helpline och dels via sociala myndigheter. Centret gör också offentlig reklam med sitt telefonnummer, på bus-sar bl.a. Om en tonåring behöver komma dit krävs remiss från den lokala socialtjänsten. Kvinnor och barn får stanna 10 dagar för att ordna upp sin situation. Vistelsen kan förlängas. Kvinnorna som varit utsatta för trafficking får stanna en månad.

Hjälpen består av kris-och psykosocialt arbete, praktisk planering och eventuell medicinsk/psykiatrisk kontakt. Socialarbetarna på centret hjälper också till så att kvinnan får en behandlare på lokal nivå. Barnen som bevittnat våld får en initial behandlingskontakt på centret. Utslussning till annat skyddat boende är problematisk då bostadssituationen är svår i Sofia.

UNICEF

Vanligtvis arbetar UNICEF inte i ett EU-land, men eftersom det finns så stora behov i Bulgarien har UNICEF sedan 2006 ett kontor i Sofia. Vi får veta att 50 % av barnen på institutionerna är romer, att institutionerna har många barn och att inställningen till barnens behov inte alltid är i centrum. Man ser mera till den yttre miljön som t.ex. renoverade lokaler. Många institutioner har mycket låg personaltäthet.

Sammanfattning

Vi valde att resa till Bulgarien bl.a. för att Socialjouren Nordväst haft direktkontakter med olika myndigheter i Bulgarien i samband med att en bulgarisk flicka omhändertogs enl. LVU, eftersom hon misstänktes ha varit utsatt för kriminell trafficking. Efter avslutad utredning placerades hon på ett kriscenter i Bulgarien.

Vi har även haft ett bra samarbete med den bulgariska ambassaden, som hjälpte oss i kontakterna med myndigheter i Sofia.

Inriktningen vid våra studiebesök var att få en uppfattning om i vilken utsträckning trafficking, inom olika områden förekommer samt hur man arbetar med frågorna. Genom de studiebesök och möten med representanter för olika myndigheter och organisationer har vi fått en inblick i och en övertygelse om att det finns ett fungerande mottagande av dessa barn/ungdomar. Vi bedömer dock att mycket finns kvar att göra i uppbyggnaden och förverkligande av ett gott mottagande i hemlandet.

Vi, olika myndigheter i Sverige behöver utveckla våra metoder att upptäcka och känna igen traffickingoffer som kommer från andra kulturer. För socialjouren är det nu viktigt att hitta fungerande rutiner och riktlinjer som säkerställer ett gott skydd både i Sverige och i hemlandet.

Vi är mycket tacksamma för den givande studieresa som vi fick möjlighet att genomföra.

